

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 311/09-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. septembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. K., T., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a na právnu pomoc podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 1 Sžo 201/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. K. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2009 doručená sťažnosť M. K., T. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a na právnu pomoc podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 1 Sžo 201/2008. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 5. augusta 2009.

Zo sťažnosti a z pripojených listinných dôkazov vyplýva, že sťažovateľ 19. januára 2007 podal Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) žalobu proti rozhodnutiu dekana o vylúčení zo štúdia pre nesplnenie požiadaviek. Prílohou žaloby bolo aj vyhlásenie sťažovateľa o zastúpení advokátom v súdnom konaní, podľa ktorého sťažovateľ nemôže splniť podmienku právneho zastúpenia advokátom z dôvodu neochoty dvoch advokátskych kancelárií, na ktoré sa obrátil. Zároveň toho istého dňa požiadal Slovenskú advokátsku komoru o pridelenie advokáta v zmysle § 20 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (Živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“). Žiadosť odôvodnil tým, že dve oslovené advokátske kancelárie sa vyjadrili k jeho zastupovaniu odmietavo, resp. sa v dohodnutom termíne nevyjadrili. Keďže Slovenská advokátska komora na túto žiadosť vôbec nereagovala, sťažovateľ žiadosťou zo 7. novembra 2007 doručenou krajskému súdu 13. novembra 2007 požiadal o pridelenie advokáta vzhľadom na povinné právne zastupovanie v súdnom konaní. Žiadosť odôvodnil veľmi zlými skúsenosťami pri rokovaní s niekoľkými (celkom šiestimi) advokátskymi kancelármi v B. a T., pričom právne zastúpenie nezískal ani prostredníctvom Slovenskej advokátskej komory, ktorá na jeho žiadosť vôbec neodpovedala. Uznesením krajského súdu č. k. 2 S 198/07-115 z 2. júla 2008 bol jeho návrh na ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov zamietnutý, keďže z požadovaných dokladov predložených sťažovateľom 19. júna 2008 sa zistilo, že sťažovateľ nespĺňa predpoklady na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, čo vylučuje ustanovenie právneho zástupcu. Sťažovateľ podal proti uzneseniu krajského súdu 8. augusta 2008 odvolanie. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 201/2008 z 23. júna 2009 bolo uznesenie krajského súdu potvrdené. Podľa názoru najvyššieho súdu z ustanovení § 30 a § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že všeobecný súd môže ustanoviť účastníkovi konania na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ale iba v prípade, ak sú u neho splnené predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov. Oslobodenie od súdnych poplatkov možno priznať, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Pomery sťažovateľa neodôvodňujú jeho oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, lebo z podkladov ním predložených vyplýva, že je zamestnaný a jeho ročný príjem za rok

2007 bol 132 906 Sk, za marec 2008 bol 18 935 Sk, za apríl 2008 bol 14 467 Sk a za máj 2008 bol 17 672 Sk, pričom jeho manželka je zamestnaná s mesačným príjmom 11 000 Sk. Navyše sťažovateľ súdny poplatok vo výške 2 000 Sk pri podaní žaloby aj zaplatil. Preto nebolo možné jeho žiadosti o ustanovenie advokáta vyhovieť. V súvislosti s tvrdenými problémami sťažovateľa pri hľadaní advokáta, ktorý by prevzal jeho zastupovanie v predmetnej veci, je potrebné pripomenúť, že všeobecnému súdu neprislúcha angažovať sa v prospech účastníka pri zaobstaraní si advokáta, lebo toto je plne v dispozícii účastníka. Toto uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 15. júla 2009. Zároveň toho istého dňa mu bola doručená aj výzva krajského súdu č. k. 2 S 198/07-125 z 13. júla 2009, podľa ktorej v lehote 10 dní pod hrozbou zastavenia konania má oznámiť, či si zvolil právneho zástupcu v konaní. Sťažovateľ 16. júla 2009 oznámil, že právneho zástupcu zo známych dôvodov stále nemá.

Podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru. Hlavnú vinu na tom majú postoje advokátov, na ktorých sa obrátil, Slovenská advokátska komora, ktorá na jeho žiadosť nereagovala, a aj samotná zákonná úprava, ktorá nie je jednoznačná a efektívna. Sťažovateľ dospel k záveru, že právny poriadok nedáva v takomto prípade účastníkovi konania primerané procesné záruky na zabezpečenie a zohľadnenie záujmov v súdnom konaní. Základné právo na súdnu ochranu vyznieva takto príliš formálne.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 1 Sžo 201/2008 s tým, aby uznesenie z 23. júna 2009 bolo zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a trovy právneho zastúpenia.

Žiadosťou z 27. júla 2009 sťažovateľ požiadal Slovenskú advokátsku komoru o pridelenie právneho zástupcu z radov advokátov v konaní pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu

možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Podstatou sťažnosti je skutočnosť, že hoci sťažovateľ musí byť v konaní vedenom krajským súdom v rámci správneho súdnictva povinne zastúpený advokátom (sám právnické vzdelanie nemá), nemôže túto podmienku splniť, lebo nezískal žiadneho advokáta. Slovenská advokátska komora na jeho žiadosť nereagovala a všeobecné súdy mu odmietli právneho zástupcu z radov advokátov ustanoviť.

Z tvrdení sťažovateľa a pripojených listinných dôkazov si nemožno z pohľadu ústavného súdu utvoriť objektívny obraz o tom, čo bolo na príčine skutočnosti, že sťažovateľ neuzavrel zmluvu o právnych službách so žiadnym advokátom.

Podľa ustanovenia § 20 ods. 3 zákona o advokácii ak sa niekto nemôže poskytnutia právnych služieb podľa tohto zákona domôcť, je oprávnený požiadať Slovenskú advokátsku komoru, aby mu ponúkla vhodného advokáta, ktorý je s výnimkou dôvodov uvedených

v § 21 povinný právne služby za určených podmienok poskytnúť. Sťažovateľ preto správne požiadal Slovenskú advokátsku komoru o zabezpečenie advokáta. Podľa tvrdenia sťažovateľa Slovenská advokátska komora na jeho žiadosť dosiaľ nereagovala.

Z jednoznačného ustanovenia § 30 v spojení s ustanovením § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že všeobecný súd môže ustanoviť účastníkovi konania zástupcu z radov advokátov len v prípade, ak to odôvodňujú pomery účastníka, pričom nesmie ísť o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Sťažovateľ požiadal krajský súd o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov postupom podľa § 30 Občianskeho súdneho poriadku, pričom na odôvodnenie žiadosti netvrdil potrebné rozhodujúce skutočnosti. Neodvolával sa teda na svoje pomery, ale na skutočnosť, že advokátske zastupovanie nedokázal získať sám, ale ani prostredníctvom Slovenskej advokátskej komory.

Za uvedených okolností všeobecné súdy žiadosti sťažovateľa nemohli vyhovieť. Odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu je v plnom súlade so zákonom a so zistenými skutočnosťami týkajúcimi sa pomerov sťažovateľa. Napokon tieto podklady dodal všeobecnému súdu sám sťažovateľ. V žiadnom prípade nemožno preto uznesenie hodnotiť ako arbitrárne či zjavne neodôvodnené.

Ústavný súd považuje za potrebné osobitne zdôrazniť, že ku skutočnému zásahu do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu by došlo až zastavením konania pre nesplnenie podmienky zastúpenia advokátom. Pri tomto rozhodovaní by všeobecný súd mal a mohol zvážiť situáciu, v ktorej sa sťažovateľ nachádza. Na adresu sťažovateľa treba uviesť, že mal svoju žiadosť na Slovenskej advokátskej komore urgovať, resp. trvať na jej vybavení, a to hoci aj súdnou cestou v rámci súdneho konania proti nečinnosti orgánu verejnej správy (§ 250t Občianskeho súdneho poriadku).

Situáciu, v ktorej sa sťažovateľ ocitol, nemôže všeobecný súd v žiadnom prípade zohľadniť pri rozhodovaní o ustanovení právneho zástupcu z radov advokátov v zmysle § 30 Občianskeho súdneho poriadku.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2009